

№ 50.

Warszawa, d. 13 grudnia 1924 r.

№ 50.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 40.
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY” bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

PRZYRZĄDY UNIWERSALNE RYSOWNICZE

zastępujące

kierownicę, trójkąt, linję, skalę i przenośnik

— UŁATWIAJĄ PRACĘ, OSZCZĘDZAJĄ CZAS —

G. GERLACH—WARSZAWA, OSSOLIŃSKICH 4

Podajemy do wiadomości, że w krótkim czasie wypuszczamy ze stali naszej marki S W 5 o wytrzymałości 65/80 klg. i wydłużeniu 10—16% w nowych

konicznych profilach

STAL NA NOŻE,

a mianowicie o profilach:

75	×	5	×	2 mm	110	×	6½	×	2 mm
90	×	5	×	2 .	120	×	7	×	2½ .
100	×	6	×	2 .	130	×	8	×	3 .

Tow. Akc. **HUTA BAILDON'A** Katowice-Dąb.

Generalni Przedstawiciele:

**Sp. Akc. Zjednoczeni Polscy
Przemysłowcy Metalowi,**

WARSZAWA, CHMIELNA 2. TEL. 211-15

PRZYJĘCIE NOWYCH CZŁONKÓW DO P.Z.P.M.

Na posiedzeniu Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych 10 grudnia 1924 r. przyjęto w poczet członków Związku następujące firmy:

1. „Wiepofana“ — Wielkopolska Odlewnia, Fabryka Narzędzi i Maszyn, Towarzystwo Akcyjne. Poznań ul. Dąbrowskiego 81, tel. 61-56.
2. Dąbrowski Przemysł Druciany Bracia Klein, Dąbrowa Górnicza.

SKŁAD KOMISYJ SZACUNKOWYCH.

Podajemy skład komisji szacunkowych na województwo warszawskie i m. st. Warszawę dla dokonywania szacunków przedmiotów majątkowych przy sporządzaniu bilansów złotych.

Komisja szacunkowa na m. st. Warszawę:

Przewodniczący: inż. Karol Jenike, przemysłowiec.

Członkowie: Jan Brzostowski, poseł na Sejm, dyrektor Związku Polskich Fabryk Portland-Cementu; Stanisław Pronaszko, przemysłowiec budowlany; Stanisław Skonieczny, dyrektor Związku Banków; inż. Mieczysław Kuźmicki, dyrektor Związku Elektrowni.

Siedziba komisji: Jasna 1, w lokalu Związku Banków, telefony 40-88 i 290-40. Godziny urzędowania od 17-ej do 19-ej.

Komisja szacunkowa na województwo warszawskie:

Przewodniczący: inż. Stanisław Gajl, b. dyrektor Państwowego Urzędu Węglowego.

Członkowie: inż. Edmund Trepka, poseł na Sejm, dyrektor Związku Wielkiego Przemysłu Chemicznego; Maksymilian Lisowski, przemysłowiec; Izidor Pianko, budowniczy; inż. Adam Krzyżanowski.

Siedziba komisji: Chmielna 2, w lokalu Centralnego Związku Polskiego Przemysłu Górniczego, Handlu i Finansów; telefon 279-67. Godziny urzędowania od 17-ej do 18-ej. Sekretarka komisji p. Kątska udziela wyjaśnień także w zwykłych godzinach biurowych.

RUMUNJA POD WZGLĘDEM GOSPODARCZYM.

(Ciąg dalszy, p. Nr. 49 „P. M.”).

Nikt lepiej od nas, Polaków, nie może zdać sobie sprawy z ogromu zadań, trudności i ciężarów, które spadły na „Stara Rumunję” po wojnie, po przyłączeniu do niej obszarów, zamieszkałych przez Rumunów pod obcym panowaniem. Dawne Królestwo wyszło z wojny nadzwyczaj osłabione, uległo bowiem podczas okupacji niemieckiej gruntownej grabieży i nie mniejszemu zniszczeniu, jak b. Królestwo Kongresowe i znaczna część Małopolski. Przemysł naftowy, główne źródło dochodów i przyływu kapitałów z eksportu, przestał istnieć, gdyż na żądanie sprzymierzeńców został zniszczony. Inne działy przemysłu zostały pozbawione maszyn przez okupantów, zapasy żywności doszczętnie wywiezione. Do tego należy dodać zniszczenie, dokonane przez wojska rosyjskie w Mołdawji. Wszystko więc w kraju trzeba było dźwignąć z upadku, mając skarb pusty i siły podatkowe ludności wyczerpane. Nadomiar, trzeba było odrazu objąć administrację w prowincjach przyłączonych, których obszar przekraczał obszar dawnego Królestwa, i dostarczyć im odpowiednich ludzi na kierownicze stanowiska, urzędowe i prywatne. Z tych wszystkich trudności „Stara Rumunja” wyszła zwycięsko. Miała, co prawda, pod tym względem zadanie dużo łatwiejsze od Polski, posiadała już bowiem całkowitą organizację państwową, gotowe kadry urzędnicze, niezbędną rutynę i nieprzerwaną tradycję rządzenia conajmniej od r. 1866, nie sięgając wstecz dalej. Myśmy musieli to wszystko stwarzać od podstaw.

O tem stopniowem dźwignaniu się Rumunji z powojennej niemocy świadczą najlepiej jej budżety. Przedstawiały się one w lejach papierowych w sposób następujący:

rok 1921—22	7 708 477 296
„ 1922—23	10 498 283 482
„ 1923 (za 9 miesięcy)	15 406 457 917
„ 1924	24 000 000 000

Aby uczynić czytelnikowi zrozumiałą tę ostatnią liczbę i ułatwić przybliżone porównanie z budżetem Państwa Polskiego, przyjmujemy, nie popełniając wielkiego błędu, dla r. 1924 średni kurs 100 lei papierowych równym 2,8 złotych. Otrzymamy w ten sposób, jako sumę budżetu rumuńskiego, preliminowanego na r. 1924, w wydatkach 672 000 000 złotych i tyleż w dochodach.

Główne pozycje dochodów budżetowych w Rumunji na ten rok wynosiły po przerechnowaniu na złote:

Podatki bezpośrednie	83 720	tysiący zł.
Podatki pośrednie	236 460	„ „
Podatek stempłowy	39 519	„ „
Inne dochody skarbowe	28 565	„ „
Monopole państwowe	96 054	„ „
Koleje państwowe (minist. komun.)	145 367	„ „
Dobra państwowe	11 405	„ „
Inne wpływy	30 910	„ „
Ogółem	672 000	tysiący zł.

W zestawieniu powyższem należy wziąć pod uwagę, że budżet rumuński nie wyodrębnia, jak polski, kolei państwowych w osobne przedsiębiorstwo. Po odliczeniu dochodów kolejowych od wydatków na koleje, wydatki budżetowe uczynią na głowę ludności w Rumunji 33,6 złotych. Budżet państwowy polski na rok 1924 przewidywał wydatków zwyczajnych 1 256 433 192 złotych, co czyni na głowę ludności około 46,5 złotych, czyli o jakieś 40% więcej, niż w Rumunji. Oczywiście, porównanie to wobec różnej struktury obu budżetów jest bardzo niedokładne, zwłaszcza, że nie wiemy, jakie jest obciążenie ludności wydatkami na samorząd.

Z korespondencji z Rumunji d-ra Jana Żalplachty w „Kurjerze Warszawskim” z d. 7 grudnia 1924 r. dowiadujemy się, że parlamentowi rumuńskiemu przedstawiony już został preliminarz budżetowy na r. 1925, w którym dochody określono na 31 750 000 000 lei, wydatki zaś zwyczajne na 28 540 458 769 lei. Przerachowawszy leje na złote podług kursu 2,8 zł. na 100 lei (jak wyżej), otrzymamy następujące porównanie wydatków budżetowych na lata 1924 i 1925 w tysiącach złotych:

	r. 1924	r. 1925
ministerstwo wojny	100 490	121 090
„ finansów	189 061	213 010
„ oświecenia publ.	51 576	60 222
„ wyznań relig. i sztuki	12 509	15 444
„ zdrowia i przezorności społecznej	21 370	25 228
„ pracy i ubezp. społ.	2 383	2 884

Na ogół oznacza to zwiększenie budżetu wydatków o 20%, przyczem przewyżka dochodów zwyczajnych nad wydatkami zwyczajnymi wynosi prawie 90 milionów złotych.

Wysokie sumy wydatków w ministerstwie finansów pochodzą stąd, że Rumunja, po skonsolidowaniu swoich długów, zapewniła, począwszy od roku budżetowego 1924, regularną wypłatę kuponu od pożyczek i amortyzację swych zobowiązań.

Ciekawe bardzo będzie porównanie wydatków budżetowych rumuńskich i polskich w r. 1924. W tym celu obliczymy wydatki zwyczajne na głowę ludności w złotych, łącząc ministerstwa tak, aby możliwie odpowiadały sobie w obu krajach.

	Polska	Rumunja
Ministerstwo spraw wojskowych	15,5	6,07
Ministerstwo oświaty, wyzn. religijn. i sztuki	8,80	3,79
Minist. spraw wewnętrznych	4,46	2,83
„ sprawiedliwości	2,01	0,62
„ robót publicznych	0,95	0,47
„ pracy i op. społ.	0,58	0,14
„ spraw zagranicznych	0,29	0,11
„ rolnictwa i dóbr państw.	0,22	1,01

Dla porównania brałem w obu wypadkach wydatki *netto*, po potrąceniu ewentualnych wpływów.

Otóż co do ministerstwa przemysłu i handlu, to ministerstwo to w obu państwach jest dochodowe, a mianowicie w r. 1924 liczby preliminowane tak się przedstawiały (na głowę ludności w złotych):

	dochody	wydatki
Polska . . .	3,97	2,25
Rumunja . . .	1,90	0,67

W powyższym zestawieniu wydatków administracyjnych w obu krajach uderza jednakowa kolejność wysokości tych wydatków w poszczególnych działach administracji państwowej, z wyjątkiem ministerstwa rolnictwa i dóbr państwowych. Pochodzi to stąd, że strona dochodowa tego ministerstwa w Polsce jest stosunkowo znacznie wyższa, aniżeli w Rumunji.

Dalszy wniosek z powyższego porównania jest ten, że administracja państwowa w Rumunji jest dużo tańsza, że więc Rumunja gospodaruje u siebie oszczędniej od nas. Tak zapewne jest w istocie rzeczy, ale nie należy zapominać, że także życie w Rumunji jest dużo tańsze, oraz że Rumunja od dziesiątków lat ma wszystkie organa rządowe, nie wyłączając armji, dostatecznie utrwalone i zaopatrzone, gdy my musimy wszystko stwarzać od początku.

(Dok. nast.)

Sprostowanie.

W № 49 „P. M.” w notatce „Ceny świadectw przemysłowych na r. 1925” z powodu błędu drukarskiego podano mylnie: „IV kategorii — zł. 285.50” zamiast „IV kategorii — zł. 685.50”.

ORGANIZACJA FABRYK NACZYŃ EMALJOWANYCH.

Krajowe fabryki naczyń emaljowanych udoskonaliły produkcję i doszły do przedwojennej jakości towaru, lub nawet ją przewyższyły.

Popyt na naczynia emaljowane w porównaniu z ubiegłym okresem znacznie się powiększył. Pomimo to fabryki wykazały taką elastyczność, że całkowicie pokrywają zapotrzebowania rynku. W celu wzmocnienia produkcji powiększono ilość robotników w niektórych fabrykach i uruchomiono jedną nieczynną fabrykę. Do racjonalnego rozwoju fabryk i uzdrowienia całego rynku naczyń emaljowanych niemało się przyczyniło Biuro Sprzedaży Fabryk Naczyń Emaljowanych, którego naczelnym dyrektorem jest p. Wacław Dzierżawski, a członkami zarządu p. p. Gustaw Sniechowski (Tow. Akc. „Wulkan”), dr. Edward Wisłocki (Tow. Akc. „Huta Silesia”), Bolesław Veltuzen (Sp. Akc. „Olkusz”).

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego w dniu 11/XII 1924 r. w złotych (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi”).

a) za 1 tonę franco wagon stacja załadowania:

Surówka odlewnicza „Chlewiska” na węglu	Zł. gr.
drzewnym	175.—
Surówka odlewnicza „Stąporków” № I	165.—
Witkowicka № I (ocłona)	161.—
Złom zeliwny (fragment lany)	120.—
Żelazo handlowe krajowe	222.—
Bednarka gorąco walcowana	256.—
Bednarka zimno walcowana	445.—
Walcówka (druć okrągły od 5 1/2 do 13 mm., kwadratowy od 5 1/4 do 8 mm.)	274.—
Błacha (cena zasadnicza)	282.—
Koks karwiński	45,90

Koks górnosląski twardy	33.—
miękki	33.—
Węgiel kowalski myty cieszyński	37.—
Węgiel dąbrowski gruby	23,80
górnosląski gruby	30,10
Cegła ogniotrwała normalna (za sztukę gr. 15)	56.—
kopulakowa	65.—
Głina ogniotrwała mielona	25.—
Zaprawa szamotowa	35.—
Grafit podwójnie szlamowany (bez cła)	132.—
Kamień wapienny	5,50

b) za 100 kg. loco skład Warszawa:

Pokost chemicznie czysty gwarantowany	175.—
olej wrzecionowy 2 — 5/20 ⁰	28,38
5 — 9/20 ⁰	29,01
maszynowy II 2 — 3/50 ⁰	29,53
III 3 — 3,5/50 ⁰	30,58
IV 4 — 4,5/50 ⁰	33,73
V 5 — 5,5/50 ⁰	36,67
VI 6 — 6,5/50 ⁰	42,66
VII 7 — 7,5/50 ⁰	46,54
olej cylindrowy do pary przegrzanej	59,93
nasyconej 220—230 ⁰	43,34
Smar Tovotte'a	51,22
Benzyna do 720/730	72,99
750/760	49,41
ponad 775/785	41,01

c) za m.³ loco skład Warszawa:

Deski sosnowe obrzynane 3/4” i grubsze	60.—
stolarskie 3/4” i grubsze	80.—
Kantówka obrzyn. 3—6 m. długości	60.—
Olszyna — cena przeciętna	75.—
Dębina — „ „	110.—

Centralne biuro sprzedaży Polskich Odlewni Rur w Warszawie ul. Nowy Świat 35 notuje d. 20/IX 1924 następujące ceny orientacyjne, obowiązujące do odwołania: Rury kanalizacyjne i zlewowe . . 42 złp. za 100 kg. Rury wodociągowe . . . . . 47 „ „ 100 „ Fasony o 10%⁰ drożej.

Ceny należy rozumieć loco fabryka. Za ekspedycję i naładowanie dopłaca się 2%.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej

(w złotych po kursie średnim dnia za 1 tonnę metr.)

D a t a	3/12	4/12	5/12	9/12	10/12
Średni kurs waluty	24,19	24,27	24,36	24,44	24,42
Aluminium	—	—	—	3126	—
Antymon	—	—	1617	1683	—
Cyna standard	6094	6199	6196	6168	6163
Cynk hutniczy	835	839	838	854	856
Miedź elektrolityczna	1633	1648	1653	1641	1658
standard	1510	1499	1534	1533	1549
Ołów miękki hutniczy	931	908	938	952	—
Nikiel	—	—	—	3948	—
Rtęć	7825	7851	—	7903	7899

NOTATKI.

Pieniądz zagraniczny. Korzystając z pobytu we Lwowie ministra przemysłu i handlu p. Kiedronia, powracającego z wizytacji zagłębia naftowego, Izba handlowa i przemysłowa lwowska zaprosiła go na zebranie, na którym członkowie Izby przedstawili potrzeby miejscowego przemysłu i handlu. W sprawozdaniu z tego zebrania korespondent lwowski krakowski „Czasu” czyni w № 280 z dnia 7 grudnia r. b. następujące nader trafne uwagi.

„Zagraniczny pieniądz, śledząc co się u nas dzieje, nie okazuje gotowości szukania w Polsce zarobku. Pieniądz

zagraniczny boi się ukazów. Pieniądz zagraniczny boi się stanąć wobec nowych, nagłych a niespodziewanych zagadnień gospodarczych. Pieniądz zagraniczny podziwia energię polskiego ministra skarbu, ale ten pieniądz jest przezorny i woli nie wchodzić w sferę promieniowania jego energii. Nie można się dziwić tej ostrożności kapitału zagranicznego. Nie dowierza on dzisiaj ani bezpieczeństwu polskiej hipoteki, ani bezpieczeństwu polskiej gwarancji bankowej, a tem mniej bezpieczeństwu lokaty w przemy-

ślowych przedsiębiorstwach polskich. Skoro jednak zdrowy pieniądz jest dziś warunkiem bytu setek przedsiębiorstw, uginających się pod gigantycznym ciężarem danin publicznych, skoro w kraju tego kredytu niema, skoro kredyt ten, jeżeli przemysł polski nie ma zamerć, uzyskać możemy tylko i wyłącznie zagranicą, trzeba domagać się od rządu stworzenia takich warunków rozwojowych dla przemysłu, któreby wzmocniły zanikające zaufanie zagranicznego kapitału".

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. S. J. Okolski.
REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

Wyrabiamy
i dostarczamy

LAKIER KOŁODYNOWY (ZAPONLAK)

Wyrabiamy
i dostarczamy

na drzewo, metal, skórę etc.

SPECJALNIE

dla fabryk mebli, wyrobów metalowych,
armatur elektrycznych i wyrobów skórzanych

SPECJALNIE

A K W A W I T

Spółka Akcyjna. REKTYFIKACJA OKOWITY I FABRYKA CHEMICZNA Spółka Akcyjna.

Zarząd Główny: Poznań, Cieszkowskiego 5. Adres telegraf.: „AKWAWIT, POZNAŃ“

Źródła zakupu:

Aparaty cukrownicze:

Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. W. Fitzner i K. Gamper* w Sosnowcu.

Armatura na parę i wodę:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Dźwigniki—Łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12. tel.: 29-64 i 220-00.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Garbarskie maszyny:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Gwoździarki i ciągarki:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Imadła ślusarskie kute:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, ciepłarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Kuto lane odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie polowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Lokomobile przemysłowe:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Łańcuchy „Galla”:

Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Maszyny rolnicze:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Maszyny ceglarskie:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Odlewnie żelaza i metali:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Okna żelazne i drewniane

z własnym okuciem fabrycznym: Jan Broda, Toruń.

Okucia budowlane i meblowe:

Jan Broda, Toruń.

Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Prasy, tłoczkarki cierne:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pednie:

Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

* Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Ruszt do palenisk ruchomych i stałych:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Sikawki i narzędzia ogniowe:

Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (krany) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Sruby, nakrętki, nity:

Bartelmuss i Suchy. Bielsko (Śląsk).

Taczki żelazne 75 i 100 litr. pojemności:

Jan Broda, Toruń.

Tokarki szybkotnące:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania.

L. Warwasiński, J. Wójcikowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wagony waskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Walce młynskie utwardzone:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Walce żeliwne utwardzone:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Wiertarnie kolumnowe szybkie:

Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wójcikowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wiertarki kolumnowe:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.